

ESG

2015

**Standarti un vadlīnijas
kvalitātes nodrošināšanai
Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG)**

EUROPEAN
Higher Education Area

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG)

Latviešu valodā

Akadēmiskās informācijas centra tulkojums

Atsaucēm izmantot:

Standarti un vadlīnijas Eiropas Augstākās
izglītības telpā (ESG). (2015). Brisele, Beļģija

*Vienīgā oficiālā ESG versija ir versija angļu valodā. Tulkojošās puses
atbild par iespējamajām neprecizitātēm.*

*The English version of the ESG is the only official version. The translating parties
bear the responsibility of any inaccuracies.*

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)

In Latvian language.

Translation by Academic Information Centre

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG)

Apstiprināti Boloņas procesa Ministru sanāksmē Erevānā 2015. gada 15.
maijā

Autori:

Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA)

Eiropas Studentu apvienība (ESU)¹

Eiropas Universitāšu asociācija (EUA)

Eiropas Augstākās izglītības institūciju asociācija (EURASHE)

Sadarbībā ar:

Starptautiskā izglītība (Education International)²

Eiropas Bizness (Business Europe)³

Eiropas Reģistrs kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (EQAR)

¹ ESU sākotnēji bija pazīstams kā ESIB – Eiropas studentu nacionālās apvienības.

² Starptautiskā izglītība ir vispasaules augstskolu un skolu pasniedzēju arodbiedrību federācija

³ Eiropas darba devēju konfederācija

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG)

Saturs

Ievads.....	6
I. Konteksts, darbības joma, mērķi un principi	7
Konteksta iestatījums	7
Darbības joma un koncepti.....	7
ESG: mērķi un principi.....	9
II. Eiropas standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā	9
1. daļa: Standarti un vadlīnijas iekšējai kvalitātes nodrošināšanai	11
1.1 Kvalitātes nodrošināšanas politika	11
1.2 Programmu izstrāde un apstiprināšana.....	11
1.3 Studentcentrēta mācīšanās, pasniegšana un novērtēšana	12
1.4 Studentu imatrikulācija, studiju gaita, kvalifikāciju atzīšana un sertifikācija	13
1.5 Mācībspēki.....	14
1.6 Mācību resursi un atbalsts studentiem	14
1.7 Informācijas vadība.....	15
1.8 Sabiedrības informēšana	15
1.9 Programmu apsekošana un regulāra pārbaude	16
2. daļa: Standarti un vadlīnijas ārējai kvalitātes nodrošināšanai	17
2.1 Iekšējo kvalitātes nodrošināšanas procedūru ievērošana.....	17
2.2 Mērķim atbilstošu procedūru izveide.....	17
2.3 Procedūru īstenošana	17
2.4 Novērtēšanas eksperti	18
2.5 Rezultātu kritēriji	18
2.6 Ziņojumi	19
2.7 Sūdzības un apelācijas	19
3. daļa: Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām	20
3.1 Darbības, politika un procedūras kvalitātes nodrošināšanai.....	20

3.2 Oficiālais statuss	20
3.3 Neatkarība	20
3.4 Tematiskā analīze	21
3.5 Resursi.....	21
3.6 Iekšējā kvalitātes nodrošināšana un profesionāla vadība	22
3.7 Ciklisks aģentūru ārējais izvērtējums.....	22
3.Pielikums: standartu kopsavilkums	23
2. daļa: Standarti un vadlīnijas ārējai kvalitātes nodrošināšanai	24
3. daļa: Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām	24

Ievads

Standartus un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG) pieņēma par augstāko izglītību atbildīgie ministri 2005. gadā saskaņā ar priekšlikumu, kuru bija sagatavojuši Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA), sadarbojoties ar Eiropas Studentu apvienību (ESU), Eiropas Augstākās izglītības institūciju asociāciju (EURASHE) un Eiropas Universitāšu asociāciju (EUA).

Kopš 2005. gada ir gūti ievērojami panākumi kvalitātes nodrošināšanā, ka arī citos Boloņas procesa virzienos, tādus kā kvalifikāciju ietvarstruktūras, mācīšanās rezultātu atzīšana un atbalsts to izmantošanai, kuri visi sniedz ieguldījumu paradigmas maiņai uz studentcentrētas mācīšanās un pasniegšanas virzienu.

Ņemot vērā šo mainīgo kontekstu, 2012. gadā *Ministru komunikē* aicināja E4 grupu (ENQA, ESU, EUA, EURASHE), sadarbībā ar organizācijām Starptautiskā izglītība (EI), Eiropas Bizness (BUSINESSEUROPE) un Eiropas Reģistrs kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (EQAR), sagatavot sākotnējo priekšlikumu pārskatītiem ESG, "lai uzlabotu to skaidrību, pielietojamību un lietderību, ieskaitot to darbības jomu".

Izmaiņu sagatavošana ietvēra vairākus apspriežu ciklus ar galvenajām iesaistīto pušu organizācijām un ministrijām. Daudzos saņemtos komentārus, priekšlikumus un rekomendācijas Vadības grupa (VG) rūpīgi un ļoti atbildīgi izanalizēja un izmantoja ESG gala varianta sagatavošanai.

ESG 2015 pieņēma par augstāko izglītību Eiropas augstākās izglītības telpā atbildīgie ministri 2015. gada maijā. Var droši apgalvot, ka šis variants atspoguļo visu iesaistīto organizāciju un iesaistīto ministriju saskaņotu viedokli par kvalitātes nodrošināšanas attīstību Eiropas augstākās izglītības telpā un nodrošina stingru pamatu sekmīgai ieviešanai.

Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA)

Eiropas Studentu apvienība (ESU)

Eiropas Augstākās izglītības augstskolu asociācija (EURASHE)

Eiropas Universitāšu asociāciju (EUA)

Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA)

Sadarbībā ar:

Starptautiskā izglītība (EI)

Eiropas Bizness (BUSINESSEUROPE)

Eiropas Reģistrs kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (EQAR)

I. Konteksts, darbības joma, mērķi un principi

Konteksta iestatījums

Augstākajai izglītībai, zinātnei un inovācijai ir izšķiroša loma sociālās kohēzijas stiprināšanā, ekonomikas izaugsmē un globālajā konkurētspējā. Ņemot vērā, ka Eiropas valstu sabiedrības kļūst zināšanās balstītās, augstākā izglītība ir būtiska sociālekonomiskās un kultūras attīstības sastāvdaļa. Arī augošais prasmju un kompetenču pieprasījums liek augstākajai izglītībai jāatbild uz šiem izaicinājumiem reaģēt jaunos veidos.

Pieejamāka augstākā izglītība sniedz augstskolām/koledžām iespēju izmantot individuālo pieredzi, kas laika gaitā kļūst aizvien dažādāka. Ņemot vērā dažādību un to, ka no augstskolām/koledžām tiek sagaidīts aizvien vairāk, ir vajadzīgas fundamentālās pārmaiņas augstākās izglītības nodrošināšanā; ir nepieciešams virzīties uz studentcentrētu mācīšanos un pasniegšanu, ietverot daudzveidīgus mācīšanas veidus un atzīstot ārpus formālās izglītības iegūtās kompetences. Augstskolu/koledžu misija un uzdevumi, kā arī izglītības piedāvājums un sadarbības veidi ir dažādojušies, attīstās internacionalizācija, zināšanu apguve digitālajā vidē un jaunas pasniegšanas metodes⁴. Kvalitātes nodrošināšanai ir izšķiroša loma, sniedzot atbalstu augstākās izglītības sistēmām un augstskolām/koledžām reaģēt uz pārmaiņām, garantējot studentu iegūtās kvalifikācijas kvalitāti un viņu guvumu no augstskolas/koledžas, nodrošinot, ka arī turpmāk tas augstskolu/koledžu misijas priekšplānā.

Standartu un vadlīniju kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG) kvalitātes galvenais mērķis ir veicināt vienotu izpratni par kvalitātes nodrošināšanu gan pārrobežu mācīšanās un pasniegšanā, gan visu iesaistīto pušu vidū. ESG ir nozīmīga loma nacionālo un institucionālo kvalitātes nodrošināšanas sistēmu attīstībā Eiropas augstākās izglītības telpā (EAIT) un to pārrobežu sadarbībā. Iesaistīšanās kvalitātes nodrošināšanas procesos, tai skaitā ārējos, ļauj Eiropas augstākās izglītības sistēmām apliecināt savu kvalitāti un palielināt caurredzamību, palīdzot radīt savstarpēju uzticību un rezultātā labāku kvalifikāciju, programmu⁵ un citu izglītības piedāvājumu atzīšanu.

Augstskolas/koledžas un kvalitātes nodrošināšanas aģentūras izmanto ESG kā atskaites punktu iekšējās un ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmām augstākajā izglītībā. Vēl vairāk, ESG izmanto Eiropas Reģistrs kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (EQAR), kas ir atbildīgs par to kvalitātes nodrošināšanas aģentūru reģistru, kuras atbilst ESG.

Darbības joma un koncepti

ESG ir standartu un vadlīniju kopa iekšējai un ārējai kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā. ESG nav ne kvalitātes standarti, nedz arī priekšraksti, kā īstenot kvalitātes nodrošināšanas procedūras, bet tie sniedz norādes uz jomām, kuras ir būtiskas sekmīgas kvalitātes nodrošināšanas iedibināšanai mācību vidē augstākajā izglītībā. ESG ir jāaplūko plašākā kontekstā, kas ietver kvalifikāciju ietvarstruktūru, Eiropas Kredītpunktu pārneses sistēmu (ECTS) un diploma pielikumu, kuri sniedz ieguldījumu caurredzamības un savstarpējas uzticēšanās veicināšanā augstākajā izglītībā EAIT.

⁴ Eiropas Komisijas ziņojums: Izglītības atvēršana: inovatīva pasniegšana un mācīšanās visiem, izmantojot jaunas tehnoloģijas un atklātus izglītības resursus, COM(2013) 654 final, http://ec.europa.eu/education/news/doc/openingcom_en.pdf

⁵ Vārds "programma" šajos standartos attiecas uz augstākās izglītības īstenošanu plašākā skatījumā, ieskaitot programmas, kuru rezultātā netiek saņemts oficiāls diploms.

ESG ir fokusēti uz kvalitātes nodrošināšanu augstākajā izglītībā saistībā ar mācīšanos un pasniegšanu, tajā skaitā studiju vidi un atbilstošas saites ar pētniecību un inovāciju. Papildus tam augstskolām/koledžām ir atbilstīga politika un procedūras, kuras uzlabo augstskolu/koledžu aktivitāšu kvalitāti citās jomās, piemēram, pētniecībā un pārvaldībā.

ESG attiecas uz visiem augstākās izglītības piedāvājumiem EAIT, neskatoties uz studiju formu vai īstenošanas vietu. Tādēļ ESG jāattiecinā uz visu augstāko izglītību, ieskaitot transnacionālu un pārrobežu izglītības īstenošanu. **Šajā dokumentā termins “programma” attiecas uz augstāko izglītību tās plašākajā nozīmē,** ieskaitot arī tās programmas, kuras beidzot netiek piešķirtas oficiālās kvalifikācijas⁶.

Augstākās izglītības uzdevums ir sasniegt vairākus mērķus; ieskaitot studentu sagatavošanu par aktīviem pilsoņiem un savas turpmākās karjeras nodrošināšanai (piemēram, veicinot savu nodarbināmību), atbalstu studentu personības attīstībai, plašu un dziļu zināšanu bāzes radīšanu un atbalstu pētniecībai un inovācijai⁷. Tās iesaistītās puses, kuras nosaka par prioritāti dažādus mērķus, var interpretēt augstākās izglītības kvalitāti dažādi, tādēļ kvalitātes nodrošināšanai jāņem vērā to dažāda veida skatījums. Lai gan *kvalitāte* nav viegli definējama, tā galvenokārt ir mācībspēku, studentu un mācīšanās vides mijiedarbības rezultāts. Kvalitātes nodrošināšanai jānodrošina tādu mācīšanās vidi, kurā programmu saturs, mācīšanās iespējas un aprikojums atbilst mērķim.

Visu kvalitātes nodrošināšanas pasākumu centrā ir sasaistītie mērķi: *atbildīgums* un *pilnveide*. Kopā tie rada uzticību augstskolu/koledžu sniegtam. Sekmīgi pielietota kvalitātes nodrošināšanas sistēma sniedz pietiekamu informāciju, lai pārliecinātu gan pašu augstskolas/koledžas, gan sabiedrību par augstskolu/koledžu darbības kvalitāti (*atbildīgums*) un vienlaikus sniegtu padomus un rekomendācijas augstskolām/koledžām par tās pilnveidi (*pilnveide*). Tādējādi kvalitātes nodrošināšana un kvalitātes pilnveide ir saistītas. Tās spēj atbalstīt *kvalitātes kultūras* veidošanos, kas aptver visus, sākot no studentiem un mācībspēkiem, līdz augstskolu/koledžu vadībai un administrācijai.

Jēdziens “kvalitātes nodrošināšana” šajā dokumentā ir lietots, ietverot visas darbības nepārtrauktas pilnveides ciklā (t.i. nodrošināšanas un pilnveides darbības).

Ja nav noteikts citādi, tad šajā dokumentā ar *iesaistītajām pusēm* jāsaprot visi iesaistītie augstskolas/koledžas iekšienē, ieskaitot studentus un personālu, kā arī ārējās iesaistītās puses: darba devēji un citi augstskolu/koledžu ārējie partneri.

Apzīmējums *augstskolas/koledžas* standartos un vadlīnijās ietver visas institūcijas, kuras īsteno augstāko izglītību⁸. Atkarībā no augstskolu/koledžu pieejas kvalitātes nodrošināšanai, tas var attiekties uz augstskolu/koledžu kopumā vai uz jebkuru iesaistīto augstskolas/koledžas iekšienē.

⁶ Šajā gadījumā vārds “kvalifikācija” lietots Lisabonas Konvencijas nozīmē ‘*Jebkurš grāds, diploms vai cits dokuments, ko piešķir kompetenta iestāde, apliecinot augstākās izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu*’, skat. ETS 165, Eiropas Padomes un UNESCO Konvencija par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību. (AIC piezīme)

⁷ Eiropas Ministru komitejas rekomendācija Rec(2007)6 par sabiedrības atbildību par augstāko izglītību un zinātni, http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/News/pub_res_EN.pdf

⁸ Latvijas izpratnē universitātes, akadēmijas, augstskolas un koledžas (AIC piezīme).

ESG: mērķi un principi

ESG ir šādi mērķi:

- **ESG nosaka kopīgu ietvaru** kvalitātes nodrošināšanas sistēmām mācīšanās un pasniegšanā Eiropas, nacionālajā un augstskolas/ koledžas līmenī;
- **ESG sniedz iespēju nodrošināt un pilnveidot augstākās izglītības kvalitāti** Eiropas augstākās izglītības telpā;
- **ESG atbalsta savstarpēju uzticamību**, tādējādi veicinot atzišanu un mobilitāti nacionālo robežu ietvaros un pāri tām;
- **ESG sniedz informāciju par kvalitātes nodrošināšanu** EAIT.

Minētie mērķi veido ietvaru, kurā ESG tiek lietoti un ieviesti dažādos veidos, dažādās augstskolās/ koledžās, kvalitātes nodrošināšanas aģentūrās un valstīs. EAIT ir raksturīga ar savu politisku sistēmu un augstākās izglītības sistēmu, kā arī sociāli kulturālo un izglītības tradīciju, valodu, cerību un gaidu daudzveidību. Minētais nepieļauj vienīgo vienpusēju pieeju kvalitātei un kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā. Lai radītu kopīgu izpratni par kvalitātes nodrošināšanu Eiropā, tās priekšnoteikums ir visu standartu plaša izpratne. Tādēļ ESG ir jābūt vispārīgā līmenī un saprātīgiem, lai nodrošinātu ESG pielietojamību visām augstākās izglītības īstenošanas formām.

ESG nosaka kritērijus Eiropas līmenī, saskaņā ar kuriem tiek novērtētas kvalitātes nodrošināšanas aģentūras un to darbība⁹. Tas nodrošina, ka EAIT kvalitātes nodrošināšanas aģentūras ievēro vienu un to pašu principu kopu, bet procedūras un metodes tiek pieskaņotas, lai panāktu atbilstību mērķiem un prasībām savu kontekstu ietvaros.

ESG balstās uz četriem principiem kvalitātes nodrošināšanai EAIT:

- atbildība par izglītības piedāvājuma kvalitāti un tās nodrošināšanu pirmkārt gulstas uz pašām augstskolām/ koledžām;
- kvalitātes nodrošināšana atbilst augstākās izglītības sistēmu, augstskolu/ koledžu, programmu un studentu daudzveidībai;
- kvalitātes nodrošināšana atbalsta kvalitātes kultūras veidošanos un attīstību;
- kvalitātes nodrošināšanā ņem vērā studentu, visu pārējo iesaistīto pušu un sabiedrības kopumā vajadzības un gaidas.

II. Eiropas standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā

Standarti kvalitātes nodrošināšanai ir sadalīti trīs daļās:

- iekšējā kvalitātes nodrošināšana;
- ārējā kvalitātes nodrošināšana;
- kvalitātes nodrošināšanas aģentūras.

⁹ Aģentūras, kuras piesakās iekļaušanai Eiropas Reģistrā kvalitātes nodrošināšanai (EQAR), tiek pakļautas ārējai pārbaudei saskaņā ar kritērijiem, kuri izriet no ESG. Arī Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA) pieprasa atbilstību ESG, izlemjot jautājumu par pilntiesīga dalībnieka statusa piešķiršanu kvalitātes nodrošināšanas aģentūrai.

Jāņem vērā, ka trīs daļas ir savstarpēji saistītas un kopā veido pamatu Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvaram. Ārējā kvalitātes nodrošināšana 2.daļā atzīst iekšējās kvalitātes nodrošināšanas standartus no 1.daļas, tādā veidā nodrošinot, ka augstskolu/ koledžu veiktais iekšējais darbs ir būtisks jebkuram ārējās kvalitātes nodrošināšanas pasākumam. Tādā pašā veidā 3.daļa ir saistīta ar 2.daļu. Tādējādi visas trīs daļas, papildinot viena otru, darbojas gan augstskolās/ koledžās, gan aģentūrās, kā arī veicina izpratni par pārējo iesaistīto pušu iesaistīšanos kopīgajā darbā. Rezultātā visas trīs daļas ir uztveramas kā vienots kopums.

Standarti apraksta apstiprinātu un vispārpieņemtu praksi augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai EAIT, tādēļ tie jāņem vērā un jāizmanto visu veidu augstākajā izglītībā.¹⁰ Standartu kopsavilkums ērtākai izmantošanai ir ievietots pielikumā.

Vadlīnijas skaidro, kāpēc standarts ir nepieciešams un apraksta, kā standartu ieviest. Vadlīnijās ir apkopota labā prakse attiecīgajās novērtēšanas jomās, lai kvalitātes nodrošināšanā iesaistītie to ņemtu vērā. Vadlīniju ieviešana var notikt dažādi atkarīgi no konteksta.

¹⁰ Standartu un vadlīniju tulkojumā angļu valodas vārds “should” tulkots ar nozīmi “priekšraksta un nepieciešamības jēga”. (AIC piezīme)

1. daļa: Standarti un vadlīnijas iekšējai kvalitātes nodrošināšanai

1.1 Kvalitātes nodrošināšanas politika

Standarts:

Augstskolām/ koledžām jābūt kvalitātes nodrošināšanas politikai. Tai jābūt publiskotai, un tā ir daļa no stratēģiskās vadības. Politika jāizstrādā un jāievieš iekšējām iesaistītajām pusēm, izmantojot atbilstošas struktūras un procedūras un iesaistot ārējās iesaistītās puses.

Vadlīnijas:

Politika un procedūras ir galvenie saskaņotas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas stūrakmeņi, kuri veido nepārtrauktas pilnveides ciklu un veicina augstskolu/ koledžu atbildīgumu. Šī sistēma atbalsta kvalitātes kultūras veidošanos, kuras ietvaros visas iekšējās ieinteresētās puses uzņemas atbildību par kvalitāti un iesaistās kvalitātes nodrošināšanā visos augstskolu/ koledžu līmeņos. Lai to veicinātu, politika ir oficiāli dokumentēta un tā ir publiski pieejama.

Kvalitātes nodrošināšanas politika darbojas visefektīvāk, ja tā atspoguļo saikni starp pētniecību no vienas puses un mācīšanos un pasniegšanu no otras, un vienlaicīgi ņem vērā gan augstskolu/ koledžu darbības nacionālo kontekstu, gan pašas augstskolas/ koledžas kontekstu un tās stratēģisko ievirzi. Šāda politika atbalsta:

- kvalitātes nodrošināšanas sistēmas organizēšanu;
- nodaļu, katedru, fakultāšu un citu struktūrvienību, kā arī augstskolas vadības, atsevišķu personāla locekļu un studentu atbildību par kvalitātes nodrošināšanu;
- akadēmisko godīgumu un brīvību, un ir neiecietīga pret akadēmisko krāpšanu;
- cīņu pret visa veida tolerances trūkumu un studentu vai personāla diskrimināciju;
- ārējo iesaistīto pušu iesaistīšanu kvalitātes nodrošināšanā.

Politika tiek īstenota daudzveidīgos iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesos, kuros augstskolā/ koledžā katrs var iesaistīties. Augstskola/ koledža pati izlemj, kā politika tiek ieviesta, pārraudzīta un pārskatīta.

Kvalitātes nodrošināšanas politika ietver arī tās augstskolas/ koledžas darbības, kuras ir nodotas izpildīšanai citām pusēm.

1.2 Programmu izstrāde un apstiprināšana

Standarts:

Augstskolām/ koledžām jābūt procedūrām studiju programmu izstrādei un to apstiprināšanai. Programmas jāizstrādā tā, lai programmas atbilstu tām izvirzītajiem mērķiem, tajā skaitā sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem¹¹. Programmas apguves rezultātā iegūstamajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un aprakstītai, un attiecinātai uz atbilstošo augstākās izglītības līmeni nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā, kā rezultātā tā tiek attiecināta arī uz Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūras atbilstošo līmeni.

¹¹ angļu valodā “learning outcomes” (AIC piezīme)

Vadlīnijas:

Studiju programmām ir centrāla vieta augstskolas/ koledžas mācīšanas misijā. Programmas sniedz studentiem gan akadēmiskās zināšanas, gan prasmes, tajā skaitā pārnēsājamās prasmes¹², kas var ietekmēt studentu personības izaugsmi un var tikt izmantotas viņu karjerā.

Programmas:

- ir izveidotas atbilstoši programmas virsmērķiem, kuri atbilst augstskolas/ koledžas stratēģijai un tām ir skaidri formulēti sagaidāmie mācīšanās rezultāti;
- ir veidotas, iesaistot studentus un citas iesaistītās puses;
- izmanto ārējo ekspertīzi un atskaites punktus;
- atspoguļo Eiropas Padomes rekomendētos četrus augstākās izglītības uzdevumus (skat. *Darbības joma un koncepti*);
- ir izveidotas tā, lai nodrošinātu studentu virzību studijās bez šķēršļiem;
- nosaka studentu sagaidāmo noslodzi, izmantojot, piemēram ECTS;
- kur tas ir nepieciešams, ietver rūpīgi izplānotas prakses iespējas,¹³
- ir pakļautas augstskolas/ koledžas noteiktajām apstiprināšanas procedūrām.

1.3 Studentcentrēta mācīšanās, pasniegšana un novērtēšana**Standarts:**

Augstskolām/ koledžām jānodrošina, ka programmas tiek īstenotas tā, lai iedrošinātu studentus aktīvi iesaistīties studiju procesa veidošanā, un ka studentu sekmju vērtēšana atbilst šai pieejai.

Vadlīnijas:

Studentcentrēta mācīšanās un pasniegšana ir nozīmīga stimulējoša loma studentu motivācijā, pašrefleksijā un iesaistīšanās mācīšanās procesā. Tas nozīmē rūpīgu un pārdomātu studiju programmu izveidi un īstenošanu, un rezultātu izvērtēšanu.

Studentcentrētas mācīšanās un pasniegšanas ieviešana:

- ņem vērā un respektē studentu kontingentu un viņu vajadzību daudzveidību, veidojot piemērotus mācīšanās ceļus;
- ņem vērā un izmanto dažādus programmu īstenošanas veidus, atbilstoši iespējām;
- atbilstoši apstākļiem izmanto daudzveidīgas pedagoģiskās metodes;
- regulāri novērtē un piemēro pasniegšanas veidus un pedagoģiskās metodes;
- veicina studējošā tieksmi uz patstāvīgumu, tajā pašā laikā nodrošinot mācībspēka vadību un atbalstu;
- veicina abpusēju cieņu studējošā un mācībspēka attiecībās;
- pastāv atbilstošas procedūras studentu sūdzību risināšanai.

¹² pārnēsājamās prasmes – angļu valodā “**transferable skill**”: an ability or expertise which may be used in a variety of roles or occupations, e.g. communication, problem-solving and self-control. (*AIC piezīme*)

¹³ prakse iekļauj praktiskās mācības, prakses un citus programmā iekļautos studiju periodus, kuri netiek īstenoti augstskolā, bet ļauj studentam iegūt pieredzi ar studijām saistītajā jomā

Ņemot vērā vērtēšanas nozīmīgumu studentu virzīšanās uz priekšu studijās un nākotnes karjerā, kvalitātes nodrošināšanas procedūras studentu vērtēšanai ņem vērā sekojošo:

- vērtētāji pārzina pārbaudes un eksaminācijas metodes un saņem atbalstu savu prasmju pilnveidošanai šajā jomā;
- vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai, ir iepriekš publiskoti;
- vērtēšana sniedz studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus. Studenti saņem atgriezenisko saiti, kura, ja nepieciešams, sniedz padomus saistībā ar mācīšanās procesu;
- ja vien iespējams, vērtēšanu veic vairāk nekā viens eksaminētājs;
- vērtēšanas noteikumi ņem vērā dažādus studentus atvieglojošus apstākļus;
- vērtēšana ir konsekventa, taisnīgi piemērota visiem studentiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātām procedūrām;
- darbojas procedūra studentu apelāciju izskatīšanai.

1.4 Studentu imatrikulācija, studiju gaita, kvalifikāciju atzīšana un sertifikācija

Standarts:

Augstskolām/ koledžām konsekventi jāpielieto iepriekš noteiktus un publicētus noteikumus, kuri apraksta visu studenta "studiju dzīvi", piem., studenta uzņemšanu, studiju gaitu, viņa kvalifikāciju atzīšanu un sertifikāciju¹⁴.

Vadlīnijas:

Tādu apstākļu un atbalsta radīšanā studentiem, lai students gūtu panākumus savā akadēmiskajā karjerā, kurā ir visvairāk ieinteresēti gan katrs students, gan programmas, gan augstskolas/ koledžas un izglītības sistēmas. Ir būtiski nodrošināt mērķiem atbilstošas uzņemšanas, kvalifikāciju atzīšanas un studiju pabeigšanas procedūras, tai skaitā īpaši tad, kad studenti ir mobili gan augstākās izglītības sistēmas ietvaros, gan starp izglītības sistēmām.

Ir būtiski, lai uzņemšanas politika, imatrikulācijas procedūras un kritēriji tiktu īstenoti konsekventi un caurspīdīgi. Tiek sniegta ievadinformācija par iestādi un programmu.

Augstskolām/ koledžām ir jāizveido procedūras un instrumenti informācijas savākšanai, apkopošanai un studentu studiju gaitas monitoringam.

Taisnīga augstākās izglītības kvalifikāciju, studiju periodu un iepriekš iegūtās izglītības atzīšana, ieskaitot neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšanu, ir būtiskas sastāvdaļas, lai nodrošinātu studenta studiju gaitas virzību, veicinot mobilitāti. Atbilstošas kvalifikāciju atzīšanas procedūras balstās uz:

- augstskolas/ koledžas kvalifikāciju atzīšanas praksi, kas saskan ar *Lisabonas Konvencijas par kvalifikāciju atzīšanu* principiem;
- sadarbību ar citām augstskolām/ koledžām, kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām un nacionālo ENIC/NARIC centru, lai garantētu saskaņotu kvalifikāciju atzīšanu visā valstī.

¹⁴ Šajā gadījumā "sertifikācija" nozīmē studiju sekmīga noslēguma apliecinājošu dokumentu saņemšanu (*AIC piezīme*)

Absolvēšana studentiem ir visa studiju laika noslēgums. Studentiem jāsaņem dokumenti, kuri izskaidro iegūto kvalifikāciju, ieskaitot sasniegtos mācīšanās rezultātus, kā arī apgūto studiju kontekstu, līmeni, saturu un statusu.

1.5 Mācībspēki

Standarts:

Augstskolām/ koledžām jānodrošina savu mācībspēku kompetence. Procedūrām mācībspēku pieņemšanai darbā un personāla attīstībai jābūt taisnīgām un atklātām.

Vadlīnijas:

Mācībspēka loma ir būtiska, veidojot augstas kvalitātes guvumu no studijām studentiem un veicinot viņu zināšanu, kompetenču un prasmju iegūšanu. Studentu kontingenta dažādošanās un uzsvars uz mācīšanās rezultātiem nosaka studentcentrētās mācīšanas un pasniegšanas izmantošanu, kas nozīmē, ka mācībspēka loma mainās (skat. standartu 1.3).

Uz augstskolām gulstas primārā atbildība par sava personāla kvalitāti un par personālu atbalstošas vides nodrošināšanu, kas ļauj personālam efektīvi veikt savu darbu. Šāda vide:

- izveido un uztur skaidras, atklātas un taisnīgas procedūras personāla darbā pieņemšanai un tādiem darba apstākļiem, kuri apliecina pasniegšanas nozīmīgumu;
- sniedz iespējas un mudina mācībspēkus pilnveidot savu profesionālismu;
- veicina zinātnisko darbību, tādējādi stiprinot saikni starp izglītību un zinātni;
- veicina inovācijas pasniegšanas metodēs un jaunu tehnoloģiju lietošanu.

1.6 Mācību resursi un atbalsts studentiem

Standarts:

Augstskolām/ koledžām jābūt atbilstošam finansējumam, lai nodrošinātu mācīšanās un pasniegšanas darbības un garantētu atbilstošu un viegli pieejamu mācīšanās resursu klāstu un studentu atbalsta nodrošināšanu.

Vadlīnijas:

Lai nodrošinātu sekmīgu augstākās izglītības vidi, augstskolas/ koledžas nodrošina plašu resursu klāstu, lai nodrošinātu studentu mācīšanās: gan fiziskus resursus, tādus kā bibliotēkas, studiju aprīkojums un IT infrastruktūra, gan cilvēkresursus – mācībspēki, studiju konsultanti un citi padomu devēji. Atbalsta dienestu loma ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu studentu mobilitāti gan augstākās izglītības sistēmas ietvaros, gan starp tām.

Plānojot, piešķirot, un, iedalot mācīšanās resursus un atbalstu studentiem, tiek ņemtas vērā gan studentu kontingenta daudzveidība (piemēram, studenti ar dzīves pieredzi, nepilna laika, strādājošie un ārzemju studenti, kā arī studenti ar īpašām vajadzībām), gan arī virzība uz studentcentrēto mācīšanos un elastīgām pasniegšanas un mācīšanās veidu izmantošanu.

Atbalsta pasākumus un aprīkojumu var organizēt dažādos veidos atkarībā no augstskolas/ koledžas konteksta. Taču iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma nodrošina, lai visi resursi atbilst mērķiem, kuriem tie ir paredzēti, ka tie ir pieejami un studenti ir informēti par viņiem pieejamajiem pakalpojumiem.

Galvenā loma atbalsta pakalpojumu sniegšanā ir atbalsta un administratīvajam personālam, tādēļ šim personālam ir jābūt kvalificētam un tiem jāsniedz iespējas pilnveidot savas kompetences.

1.7 Informācijas vadība

Standarts:

Augstskolām/ koledžām jāvēl, jāanalizē un jāizmanto nepieciešamā informācija efektīvai programmu pārvaldei un citām aktivitātēm.

Vadlīnijas:

Ticami dati ir būtiski gan pamatotu lēmumu pieņemšanai, gan, lai būtu zināms, kas tiek veikts labi un kam nepieciešams pievērst uzmanību. Efektīva informācijas iegūšana par studiju programmām un citām augstskolu/ koledžu aktivitātēm un šīs informācijas analīze tiek ietverta iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmā. Apkopojamā informācija zināmā mērā ir atkarīga no augstskolas/ koledžas veida un misijas. Būtiski ir:

- augstskolas/ koledžas galvenie darbības rādītāji;
- studentu kontingenta profils;
- studentu studiju gaitas, sekmju un atbiruma rādītāji;
- studentu apmierinātība ar programmu;
- pieejamie mācību līdzekļi un atbalsts studentiem;
- absolventu karjeras gaitas.

Izmantotās informācijas vākšanas metodes var būt dažādas. Ir svarīgi iesaistīt studentus un personālu informācijas ieguvē un analīzē, kā arī pēcnovērtējuma darbību plānošanā.

1.8 Sabiedrības informēšana

Standarts:

Augstskolām/ koledžām regulāri jāpublicē skaidra, precīza, objektīva, aktuāla un viegli pieejama informācija par savu darbību, tajā skaitā arī par piedāvātajām programmām.

Vadlīnijas:

Informācija par augstskolu/ koledžu darbību ir noderīga gan esošajiem, gan topošajiem studentiem, gan absolventiem, gan citām iesaistītajām pusēm un sabiedrībai.

Tādēļ augstskolas/ koledžas sniedz informāciju par savu darbību, tajā skaitā par piedāvātajām programmām un atlases kritērijiem uzņemšanai tajās; programmu sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem, piešķiramo kvalifikāciju, izmantotajām pasniegšanas, mācīšanās un sekmju vērtēšanas procedūrām, minimālajiem sekmīgajiem vērtējumiem [vai prasībām] un studentiem pieejamām mācīšanās iespējām, kā arī informāciju par absolventu nodarbinātību.

1.9 Programmu apsekošana un regulāra pārbaude

Standarts:

Augstskolām/ koledžām nepārtraukti jāapseko un periodiski jāizvērtē savas programmas, lai pārlicinātos, ka nospraustie mērķi tiek sasniegti un tie atbilst studentu un sabiedrības vajadzībām. Pārskatīšana nodrošina programmu nepārtrauktu pilnveidošanu. Par visiem plānotajiem vai īstenotajiem pasākumiem jāinformē visas iesaistītās puses.

Vadlīnijas:

Studiju programmu regulārās apsekošanas, izvērtēšanas un pārskatīšanas mērķis ir nodrošināt atbilstoša snieguma uzturēšanu un atbalstošas un efektīvas mācīšanās vides studentiem izveidošanu.

Izvērtēšanas un pārskatīšanas procesos tiek novērtēti:

- programmas saturs, ņemot vērā jaunāko pētījumu rezultātus konkrētajā nozarē, tādējādi nodrošinot programmas aktualitāti;
- sabiedrības mainīgās vajadzības;
- studentu mācību noslodze, studiju virzība un absolvēšana;
- studentu sekmju vērtēšanas procedūru efektivitāte;
- studentu gaidas, vajadzības un viņu apmierinātība ar programmu;
- studiju vide, atbalsta dienesti un to atbilstība programmas mērķim.

Programmas tiek regulāri izvērtētas un pārskatītas, iesaistot studentus un citas iesaistītās puses. Apkopotā informācija tiek analizēta, un programma tiek pilnveidota, nodrošinot tās aktualitāti. Programmas izvērtēšanas rezultāti tiek publicēti.

1.10 Cikliska ārējā kvalitātes nodrošināšana

Standarts:

Augstskolas/ koledžas ir pakļautas cikliskai ārējai kvalitātes nodrošināšanai saskaņā ar ESG.

Vadlīnijas:

Ārējā kvalitātes nodrošināšana tās dažādajās izpausmēs var apliecināt augstskolas/ koledžas iekšējās kvalitātes nodrošināšanas efektivitāti, var darboties kā pilnveides katalizators, kā arī sniegt augstskolai/ koledžai jaunas perspektīvas. Ārējā kvalitātes nodrošināšana sniegs arī informāciju, kas pārlicinātu gan pašu augstskolu/ koledžu, gan sabiedrību par tās darbības kvalitāti.

Augstskolas/ koledžas piedalās cikliskā ārējās kvalitātes nodrošināšanas procesā, kur, ja vajadzīgs, tiek ņemtas vērā tā tiesiskā regulējuma prasības, kurā augstskola/ koledža darbojas. Tādēļ, atkarībā no tiesiskā regulējuma, ārējai kvalitātes nodrošināšanai var būt dažādas formas, un tā var koncentrēties uz organizatoriskajiem līmeņiem (programma, fakultāte vai augstskola kopumā).

Kvalitātes nodrošināšana ir nepārtraukts process, kas nenoslēdzas ar ārējo atgriezenisko saiti, ziņojumu, vai tām sekojošām pēcnovērtējuma darbībām augstskolā/ koledžā. Tādēļ augstskola/ koledža nodrošina, ka progress pēc iepriekšējās ārējās kvalitātes nodrošināšanas ir ņemts vērā, gatavojoties nākamajai.

2. daļa: Standarti un vadlīnijas ārējai kvalitātes nodrošināšanai

2.1 Iekšējo kvalitātes nodrošināšanas procedūru ievērošana

Standarts:

Ārējā kvalitātes nodrošināšanā jāņem vērā iekšējo kvalitātes nodrošināšanas procedūru efektivitāti, kuras ir aprakstītas ESG 1. daļā.

Vadlīnijas:

Kvalitātes nodrošināšana augstākajā izglītībā balstās uz augstskolu/ koledžu atbildību par piedāvātām programmu vai cita izglītības segmenta¹⁵ kvalitāti. Tādēļ ir svarīgi, lai ārējā kvalitātes nodrošināšana atzītu un atbalstītu augstskolas/ koledžas atbildību par kvalitātes nodrošināšanu. Lai nodrošinātu saikni starp iekšējo un ārējo kvalitātes nodrošināšanu, ārējā kvalitātes nodrošināšana ietver 1. daļas standartu ievērošanu. Šis uzdevums var tikt veikts dažādi, atkarībā no ārējās kvalitātes nodrošināšanas veida.

2.2 Mērķim atbilstošu procedūru izveide

Standarts:

Ārējās kvalitātes nodrošināšanai jābūt definētai un izveidotai specifiski, lai tā nodrošinātu spēju sasniegt nospraustus mērķus un uzdevumus, un vienlaikus ievērotu attiecīgo likumdošanu. Ārējās kvalitātes nodrošināšanas izveidē un tās nepārtrauktā pilnveidē jāiesaista visas iesaistītās puses.

Vadlīnijas:

Lai nodrošinātu ārējās kvalitātes nodrošināšanas efektivitāti un objektivitāti, ir jābūt nospraustiem skaidriem mērķiem, kuri ir pieņemami visām iesaistītajām pusēm.

Mērķi, uzdevumi un procedūru īstenošana:

- ņem vērā augstskolu/ koledžu darba apjomu un izmaksu līmeni;
- ņem vērā nepieciešamību atbalstīt augstskolas/ koledžas to kvalitātes pilnveidei;
- ļauj augstskolām/ koledžām demonstrēt veiktos uzlabojumus;
- sniedz skaidru informāciju par rezultātiem un pēcnovērtējuma darbībām.

Ja augstskola/ koledža spēj demonstrēt, ka tās iekšējā kvalitātes nodrošināšana ir efektīva, ārējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma var darboties elastīgākā veidā.

2.3 Procedūru īstenošana

Standarts:

Ārējās kvalitātes nodrošināšanas procedūrām jābūt uzticamām, lietderīgām, iepriekš noteiktām, konsekventi īstenotām un publiskotām. Procedūras ietver:

- pašvērtējumu vai tā ekvivalentu;
- ārējo novērtējumu, kas parasti ietver vizīti;
- ziņojumu, kas balstās uz ārējo novērtējumu;
- konsekventi pēcnovērtējuma pasākumi.

¹⁵ Piemēram, modulis, studiju kurss u.c. (AIC piezīme)

Vadlīnijas:

Profesionāli, konsekventi un caurredzami veikta ārējā kvalitātes nodrošināšana garantē tās pieņemšanu un ietekmi.

Atkarībā no ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas uzbūves, augstskola/ koledža kā pamatu ārējai kvalitātes nodrošināšanai sagatavo pašvērtējumu vai citus materiālus, iekļaujot secinājumus apstiprinošus faktus. Rakstītie dokumenti visbiežāk vizītes laikā tiek papildināti no intervijām ar iesaistītajām pusēm. Novērtējuma secinājumi tiek apkopoti ziņojumā (skat. standartu 2.5), ko raksta ārējo ekspertu grupa (skat. standartu 2.4).

Ārējā kvalitātes nodrošināšana nebeidzas ar ekspertu ziņojumu. Ziņojums sniedz augstskolai/ koledžai skaidras vadlīnijas darbībai. Aģentūrām jābūt konsekventu pēcnovērtējuma pasākumu kopumam, lai izvērtētu augstskolas/ koledžas veiktās darbības. Pēcnovērtējuma pasākumu konkrēto veidu nosaka ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas uzbūve.

2.4 Novērtēšanas eksperti**Standarts:**

Ārējā kvalitātes nodrošināšana jāveic ārējo ekspertu grupām, kurās ir iekļauts vismaz viens students.

Vadlīnijas:

Ārējās kvalitātes nodrošināšanas pamatā ir vispusīgs ekspertu izvērtējums. Ekspertu ieguldījums aģentūras darbā ir izvērtējums no dažādiem skatupunktiem: no augstskolas/ koledžas, mācībspēku, studentu un darba devēju/ nozares profesionāļu.

Lai garantētu ekspertu darba efektivitāti un konsekveni, eksperti:

- ir rūpīgi atlasīti;
- tiem piemīt atbilstošas prasmes, un tie ir kompetenti veikt savu uzdevumu;
- ir izgājuši atbilstošu apmācību un/vai instruktāžu.

Aģentūra nodrošina ekspertu neatkarību, izveidojot sistēmu, kas izslēdz interešu konfliktu. Starptautisku ekspertu iekļaušana ārējā kvalitātes nodrošināšanā, piemēram, iekļaujot tos ekspertu grupās, ir vēlama, jo tā piešķir jaunu dimensiju attīstībai un procedūru īstenošanai.

2.5 Rezultātu kritēriji**Standarts:**

Neatkarīgi no tā, vai [novērtēšanas] process noslēdzas ar oficiālu lēmumu, visiem ārējās kvalitātes nodrošināšanas rezultātā pieņemtajiem slēdzieniem vai lēmumiem jābalstās uz skaidriem un publicētiem kritērijiem, kuri tiek konsekventi piemēroti.

Vadlīnijas:

Ārējā kvalitātes nodrošināšana un īpaši tās rezultāti būtiski ietekmē augstskolas/ koledžas un programmas, kas tiek apspriestas un vērtētas.

Taisnīguma un uzticamības nolūkā lēmumi jābalsta uz iepriekš noteiktiem un publicētiem kritērijiem, kas tiek interpretēti konsekventi, un arī uz faktiem. Atkarībā no ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, rezultāti var būt dažādi, piemēram, rekomendācija, vērtējums vai oficiāls lēmums.

2.6 Ziņojumi

Standarts:

Ekspertu ziņojums jāpublicē pilnībā, tam jābūt skaidram un viegli pieejamam akadēmiskajai sabiedrībai, ārējiem partneriem un citām ieinteresētajām personām. Ja aģentūra pieņem jebkādu uz ziņojuma balstītu oficiālu lēmumu, šis lēmums jāpublicē kopā ar ziņojumu.

Vadlīnijas:

Ekspertu ziņojums ir pamats augstskolas/ koledžas pēcnovērtējuma darbībām, kā arī sniedz sabiedrībai informāciju par augstskolas darbību. Lai ziņojums varētu kalpot par pamatu pilnveides darbībām, tam jābūt ar skaidru un koncentrētu struktūru un valodu, un tam jāietver:

- konteksta apraksts (lai palīdzētu savietot augstskolu/ koledžu ar tās specifisko kontekstu);
- konkrētās novērtēšanas procedūras un ekspertu apraksts;
- pierādījumi, analīze un gūtās atziņas;
- secinājumi;
- augstskolas/ koledžas uzrādītie labas prakses piemēri;
- rekomendācijas pēcnovērtējuma darbībām.

Ziņojuma kopsavilkuma sagatavošana arī varētu būt lietderīga.

Faktu precizitāte ziņojumā uzlabojas, ja augstskolai/ koledžai tiek dota iespēja norādīt uz faktu kļūdām pirms ziņojuma apstiprināšanas.

2.7 Sūdzības un apelācijas

Standarts:

Sūdzību un apelāciju izskatīšanas procedūrām ir jābūt skaidri noteiktām kā ārējās kvalitātes nodrošināšanas procedūru sastāvdaļa, un tām jābūt izziņotām augstskolām/ koledžām.

Vadlīnijas:

Lai garantētu augstskolas/ koledžas tiesības un nodrošinātu taisnīgu lēmumu pieņemšanu, ārējā kvalitātes nodrošināšana darbojas atklātā un atbildīgā veidā. Nesaprašanās vai neapmierinātība ar [novērtējuma] procedūru vai ar oficiālajiem rezultātiem tomēr var rasties.

Augstskolai/ koledžai jānodrošina iespēja izmantot procedūras, kas ļauj tām apspriest problēmas attiecībā ar aģentūru. Aģentūrām jārisina šādas problēmas profesionāli, izmantojot skaidri noteiktu procedūru, kas tiek pielietota konsekventi.

Sūdzību izskatīšanas procedūra ļauj augstskolai/ koledžai darīt zināmu savu neapmierinātību ar procedūras īstenošanu vai ar tās īstenošanā iesaistītajiem.

Apelāciju izskatīšanas procedūrā augstskola/ koledža apšaubā procedūras formālos rezultātus, ja tā spēj demonstrēt, ka rezultāts nav balstīts uz pamatotiem pierādījumiem, ka kritēriji nav pareizi pielietoti vai ka procedūras nav īstenotas konsekventi.

3. daļa: Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām

3.1 Darbības, politika un procedūras kvalitātes nodrošināšanai

Standarts:

Aģentūrām regulāri jāveic ESG 2. daļā ietvertās ārējās kvalitātes nodrošināšanas darbības. Aģentūrām jābūt skaidriem un saprotamiem darba mērķiem un uzdevumiem, kuri ir daļa no sabiedrībai pieejama aģentūras misijas paziņojuma. Tiem jāsaprot ar aģentūras ikdienas darbu. Aģentūrām jānodrošina iesaistīto pušu dalība aģentūru pārvaldībā un darbībā.

Vadlīnijas:

Lai kvalitātes nodrošināšana būtu jēgpilna, ir būtiski, ka augstskolas/ koledžas un sabiedrība uzticētos aģentūrai.

Tādēļ kvalitātes nodrošināšanas mērķi un uzdevumi tiek aprakstīti un publicēti līdz ar aprakstu par sadarbību starp aģentūru un iesaistītajām pusēm augstākajā izglītībā, īpaši ar augstskolām/koledžām, kā arī ar aģentūras darbības jomas aprakstu. Aģentūras kompetenci var palielināt, iekļaujot aģentūras padomēs ārvalstu locekļus.

Aģentūras iesaistās dažādās ārējās kvalitātes nodrošināšanas darbībās, lai sasniegtu dažādus mērķus. Tās var būt novērtēšana, pārbaude, audits, izvērtējums, akreditācija vai citas līdzvērtīgas darbības programmas vai augstskolas/ koledžas līmenī, tādēļ šīs darbības var tikt veiktas dažādi. Ja aģentūra vienlaikus veic arī citas darbības, ir skaidri jānošķir ārējo kvalitātes nodrošināšanu no citiem aģentūras darba veidiem.

3.2 Oficiālais statuss

Standarts:

Aģentūrām jābūt likumdošanas pamatam un tām jābūt valsts institūciju oficiāli atzītām kā kvalitātes nodrošināšanas aģentūras.

Vadlīnijas:

It īpaši gadījumos, kad ārējā kvalitātes nodrošināšana tiek veikta pārvaldības nolūkiem, augstskolām/ koledžām jābūt drošībai, ka šo novērtējumu rezultāti tiks atzīti attiecīgajā augstākās izglītības sistēmā, un tos akceptēs valsts, iesaistītās puses un sabiedrība.

3.3 Neatkarība

Standarts:

Aģentūrām jābūt neatkarīgām un jāstrādā autonomi. Tām jābūt pilnīgai atbildībai par savām darbībām un šo darbību rezultātiem, un bez trešo personu ietekmes.

Vadlīnijas:

Autonomām augstskolām/ koledžām ir vajadzīgas neatkarīgās aģentūras kā partneri.

Apsverot aģentūras neatkarību, ir būtiski šādi aspekti::

- organizatoriskā neatkarība, ko apliecina oficiāli dokumenti (piemēram, valdības normatīvie akti, likumi vai aģentūras statūti), kuri paredz aģentūras funkcionēšanas neatkarību no trešajām personām, piemēram, augstskolas/ koledžas, valdības un iesaistīto pušu organizācijas;
- operacionālā neatkarība: aģentūras procedūru un metožu izveidošana un to pielietošana, kā arī ārējo ekspertu atlase un apstiprināšana notiek neatkarīgi no trešajām personām, tādām kā augstskolas/ koledžas, valdība un citas iesaistītās puses;
- [novērtēšanas] formālo rezultātu neatkarība: lai gan kvalitātes nodrošināšanas procedūrās piedalās eksperti no dažādām atbilstošām jomām, tajā skaitā studenti, par kvalitātes nodrošināšanas rezultātiem atbild aģentūra.

Katrs, kurš piedalās aģentūras veiktajās ārējās kvalitātes nodrošināšanas darbībās (piemēram, eksperts), ir informēts, ka, lai gan viņu var būt nominējusi trešā puse, pildot aģentūras uzdevumu, tam jādarbojas kā neatkarīgai personai, nevis savas organizācijas vārdā. Neatkarība ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka visas procedūras un lēmumi balstās tikai uz kompetenci.

3.4 Tematiskā analīze

Standarts:

Aģentūrām regulāri jāpublicē ziņojumi, kuros aprakstīti un analizēti galvenie secinājumi par viņu darbību ārējā kvalitātes nodrošināšanā.

Vadlīnijas:

Veicot savu darbu, aģentūra iegūst informāciju par programmām un augstskolām/ koledžām, kas var būt noderīga arī ārpus konkrētās procedūras, tādējādi sniedzot materiālu strukturētai augstākās izglītības sistēmas analīzei kopumā. Iegūtie secinājumi var veicināt kvalitātes nodrošināšanas politikas un procedūru pārskatīšanu un pilnveidi augstskolu/ koledžu, nacionālā un starptautiskā kontekstā.

Vispusīga un rūpīga šīs informācijas analīze uzrādīs attīstību, tendences un labas prakses piemērus vai arī ieilgušo problēmu jomas.

3.5 Resursi

Standarts:

Aģentūrām jābūt pietiekamiem un atbilstošiem cilvēku un finanšu resursiem savu darbu veikšanai.

Vadlīnijas:

Ņemot vērā augstākās izglītības būtisku ietekmi uz sabiedrības un indivīdu attīstību, sabiedrības interesēs ir nodrošināt aģentūrām pietiekamu un atbilstošu finansējumu. Aģentūru resursi ļauj tām efektīvi un iedarbīgi organizēt un īstenot ārējās kvalitātes nodrošināšanas aktivitātes. Turklāt resursu esamība ļauj aģentūrām pilnveidot un pārskatīt savu darbu un informēt sabiedrību par savām aktivitātēm.

3.6 Iekšējā kvalitātes nodrošināšana un profesionāla vadība

Standarts:

Aģentūrām jābūt savām iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procedūrām, lai definētu, nodrošinātu un pilnveidotu pašu aģentūru darbību kvalitāti un taisnīgumu.

Vadlīnijas:

Aģentūrām jābūt atbildīgām viņas iesaistītajām pusēm, tādēļ augsti profesionālie standarti un taisnīgums ir neaizstājami aģentūras darbā. Lai nodrošinātu, ka aģentūru pakalpojumi augstskolām/koledžām un sabiedrībai ir optimāli, aģentūru darbību pārbaude un pilnveide tiek veikta nepārtraukti.

Aģentūras darbojas saskaņā ar savu iekšējas kvalitātes nodrošināšanas politiku, kas ir pieejama aģentūras interneta vietnē. Šī politika:

- nodrošina, ka visas aģentūras darbā iesaistītās personas ir kompetentas un rīkojas profesionāli un ētiski;
- ietver iekšējus un ārējus atgriezeniskās saites mehānismus, kuri nodrošina nepārtrauktu aģentūras pilnveidi;
- sarga pret jebkura veida iecietības trūkumu vai diskrimināciju;
- izveido piemērotu komunikāciju ar attiecīgajām pārvaldes institūcijām, kuru jurisdikcijā darbojas aģentūra;
- nodrošina, ka jebkādu apakšuzņēmēju darbības un to sagatavotie materiāli atbilst ESG, ja atsevišķi vai visi aģentūras īstenojamie kvalitātes nodrošināšanas procedūru elementi tiek nodoti citiem izpildītājiem;
- ļauj aģentūrai noteikt to augstskolu/koledžu statusu un atzīšanu, kurām aģentūra veic ārējo kvalitātes nodrošināšanu.

3.7 Ciklisks aģentūru ārējais izvērtējums

Standarts:

Aģentūrām vismaz reizi piecos gados jāiziet ārējais izvērtējums, lai apliecinātu savu atbilstību ESG.

Vadlīnijas:

Periodisks ārējais izvērtējums palīdzēs aģentūrai apsvērt savu politiku un aktivitātes. Izvērtējums nodrošina mehānismus, lai pārliecinātu aģentūru un tās iesaistītās puses, ka aģentūra turpina ievērot ESG ietvertos principus.

3.Pielikums: standartu kopsavilkums

1. daļa: Standarti un vadlīnijas iekšējai kvalitātes nodrošināšanai

1.1. Kvalitātes nodrošināšanas politika

Augstskolām/ koledžām jābūt kvalitātes nodrošināšanas politikai. Tai jābūt publiskotai, un tā ir daļa no stratēģiskās vadības. Politika jāizstrādā un jāievieš iekšējām iesaistītajām pusēm, izmantojot atbilstošas struktūras un procedūras un iesaistot ārējās iesaistītās puses.

1.2 Programmu izstrāde un apstiprināšana

Augstskolām/ koledžām jābūt procedūrām studiju programmu izstrādei un to apstiprināšanai. Programmas jāizstrādā tā, lai programmas atbilstu tām izvirzītajiem mērķiem, tajā skaitā sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem. Programmas apguves rezultātā iegūstamajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un aprakstītai, un attiecinātai uz atbilstošo augstākās izglītības līmeni nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā, kā rezultātā tā tiek attiecināta arī uz Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūras atbilstošo līmeni.

1.3 Studentcentrēta mācīšanās, pasniegšana un novērtēšana

Augstskolām/ koledžām jānodrošina, ka programmas tiek īstenotas tā, lai iedrošinātu studentus aktīvi iesaistīties studiju procesa veidošanā, un ka studentu sekmju vērtēšana atbilst šai pieejai.

1.4 Studentu imatrikulācija, studiju gaita, kvalifikāciju atzīšana un sertifikācija

Augstskolām/ koledžām konsekventi jāpielieto iepriekš noteiktus un publicētus noteikumus, kuri apraksta visu studenta "studiju dzīvi", piemēram, studenta uzņemšanu, studiju gaitu, viņa kvalifikāciju atzīšanu un sertifikāciju.

1.5 Mācībspēki

Augstskolām/ koledžām jānodrošina savu mācībspēku kompetence. Procedūrām mācībspēku pieņemšanai darbā un personāla attīstībai jābūt taisnīgām un atklātām.

1.6 Mācību līdzekļi un atbalsts studentiem

Augstskolām/ koledžām jābūt atbilstošam finansējumam, lai nodrošinātu mācīšanās un pasniegšanas darbības un garantētu atbilstošu un viegli pieejamu mācīšanās resursu klāstu un studentu atbalsta nodrošināšanu.

1.7 Informācijas vadība

Augstskolām/ koledžām jāvāc, jāanalizē un jāizmanto nepieciešamā informācija efektīvai programmu pārvaldei un citām aktivitātēm.

1.8 Sabiedrības informēšana

Augstskolām regulāri jāpublicē skaidra, precīza, objektīva un aktuāla un viegli pieejama informācija par savu darbību, tajā skaitā arī par piedāvātajām programmām.

1.9 Programmu apsekošana un regulāra pārbaude

Augstskolām/ koledžām nepārtraukti jāapseko un periodiski jāizvērtē savas programmas, lai pārlicinātos, ka nospraustie mērķi tiek sasniegti un tie atbilst studentu un sabiedrības vajadzībām. Pārskatīšana nodrošina programmu nepārtrauktu pilnveidošanu. Par visiem plānotajiem vai īstenotajiem pasākumiem jāinformē visas iesaistītās puses.

1.10 Cikliska ārējā kvalitātes nodrošināšana

Augstskolas/ koledžas ir pakļautas cikliskai ārējai kvalitātes nodrošināšanai saskaņā ar ESG.

2. daļa: Standarti un vadlīnijas ārējai kvalitātes nodrošināšanai

2.1 Iekšējo kvalitātes nodrošināšanas procedūru ievērošana

Ārējā kvalitātes nodrošināšanā jāņem vērā iekšējo kvalitātes nodrošināšanas procedūru efektivitāti, kuras ir aprakstītas ESG 1. daļā.

2.2 Mērķim atbilstošu procedūru izveide

Ārējās kvalitātes nodrošināšanai jābūt definētai un izveidotai specifiski, lai tā nodrošinātu spēju sasniegt nospraustos mērķus un uzdevumus, un vienlaikus ievērotu attiecīgo likumdošanu. Ārējās kvalitātes nodrošināšanas izveidē un nepārtrauktā pilnveidē jāiesaista visas ieinteresētās puses.

2.3 Procedūru īstenošana

Ārējās kvalitātes nodrošināšanas procedūrām jābūt uzticamām, lietderīgām, iepriekš noteiktām, konsekventi īstenojamām un publiskotām. Procedūras ietver:

- pašvērtējumu vai tā ekvivalentu;
- ārējo novērtējumu, kas parasti ietver vizīti;
- ziņojumu, kas balstās uz ārējo novērtējumu;
- konsekventi pēcnovērtējuma pasākumi.

2.4 Novērtēšanas eksperti

Ārējā kvalitātes nodrošināšana jāveic ārējo ekspertu grupām, kurās ir iekļauts vismaz viens students.

2.5 Rezultātu kritēriji

Neatkarīgi no tā, vai [novērtēšanas] process noslēdzas ar oficiālu lēmumu, visiem ārējās kvalitātes nodrošināšanas rezultātā pieņemtajiem slēdzieniem vai lēmumiem jābalstās uz skaidriem un publicētiem kritērijiem, kuri tiek konsekventi piemēroti.

2.6 Ziņojumi

Ekspertu ziņojums jāpublicē pilnībā, tam jābūt skaidram un viegli pieejamam akadēmiskajai sabiedrībai, ārējiem partneriem un citām ieinteresētajām personām. Ja aģentūra pieņem jebkādu uz ziņojuma balstītu oficiālu lēmumu, šis lēmums jāpublicē kopā ar ziņojumu.

2.7 Sūdzības un apelācijas

Sūdzību un apelāciju izskatīšanas procedūrām jābūt skaidri noteiktām kā ārējās kvalitātes nodrošināšanas procedūru sastāvdaļa, un tām jābūt izziņotām augstskolām/ koledžām.

3. daļa: Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanas aģentūrām

3.1 Darbības, politika un procedūras kvalitātes nodrošināšanai

Aģentūrām regulāri jāveic ESG 2. daļā ietvertās ārējās kvalitātes nodrošināšanas darbības. Aģentūrām jābūt skaidriem un saprotamiem darba mērķiem un uzdevumiem, kuri ir daļa no sabiedrībai pieejama aģentūras misijas paziņojuma. Tiem jāsaņem ar aģentūras ikdienas darbu. Aģentūrām jānodrošina iesaistīto pušu dalība aģentūru pārvaldībā un darbībā.

3.2 Oficiālais statuss

Aģentūrām jābūt likumdošanas pamatam un tām jābūt valsts institūciju oficiāli atzītām kā kvalitātes nodrošināšanas aģentūras.

3.3 Neatkarība

Aģentūrām jābūt neatkarīgām un jāstrādā autonomi. Tām jābūt pilnīgai atbildībai par savām darbībām un šo darbību rezultātiem, un bez trešo personu ietekmes.

3.4 Tematiskā analīze

Aģentūrām regulāri jāpublicē ziņojumi, kuros aprakstīti un analizēti galvenie secinājumi par viņu darbību ārējā kvalitātes nodrošināšanā.

3.5 Resursi

Aģentūrām jābūt pietiekamiem un atbilstošiem cilvēku un finanšu resursiem savu darbu veikšanai.

3.6 Iekšējā kvalitātes nodrošināšana un profesionāla vadība

Aģentūrām jābūt savām iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procedūrām, lai definētu, nodrošinātu un pilnveidotu pašu aģentūru darbību, kvalitāti un taisnīgumu.

3.7 Ciklisks aģentūru ārējais izvērtējums

Aģentūrām vismaz reizi piecos gados jāiziet ārējās izvērtējums, lai apliecinātu savu atbilstību ESG.

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā jeb vienkārši Eiropas Standarti un vadlīnijas vai ESG ir pamats kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (EAIT). Tie ir viens no lielākajiem Boloņas procesā un tā ieviešanas struktūras (BFUG) sasniegumiem pēdējā desmitgadē.